

Book Review / บทความวิจารณ์หนังสือ

Parag Khanna. **Connectography: Mapping the future of global civilization.**

New York: Random House, 2016. 512 หน้า, ISBN 9780812988550.

“เรากำลังก้าวเข้าสู่ยุคที่เมืองจะมีความสำคัญมากกว่ารัฐ และห่วงโซ่อุปทานจะมีความสำคัญมากกว่าพลังทางด้านการทหาร ที่ซึ่งเป้าหมายก็คือการปกป้องห่วงโซ่อุปทานมากกว่าการป้องกันเส้นเขตแดน การแข่งขันกันเพื่อสร้างความเชื่อมโยงคือการแข่งขันกันของศตวรรษที่ 21” (หน้า 6)

ในอดีตที่ผ่านมา เรามีความเชื่อร่วมกันพอสมควรว่าการพัฒนาของระบบสาธารณูปโภค ถนน รถไฟ เรือ หรือการขนส่งรูปแบบต่างๆ หรือการขยายตัวของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศได้เร่งกระบวนการเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจ การเมือง ความมั่นคง สังคมและวัฒนธรรม ความสลับซับซ้อนที่ถูกร่งด้วยระบบเครือข่ายของเทคโนโลยีสารสนเทศเหล่านี้ทำให้ความเร็วของการติดต่อสื่อสารรวดเร็วและกระชับแน่น จนปัจจัยและเงื่อนไขด้านความห่างไกลของพื้นที่ที่เคยถูกถือว่าเป็นหนึ่งในเงื่อนไขของการติดต่อในโลกอดีตถูกให้ความสำคัญลดน้อยลงไปตามลำดับ การกระชับแน่นที่มากขึ้นของเวลาและสถานที่นั้นทำให้ภาพการมองมิติทางภูมิศาสตร์เปลี่ยนแปลงไป การเดินทางระหว่างสองพื้นที่ที่แต่เดิมห่างไกล กลับไม่เป็นปัจจัยต่อการติดต่อด้วยโทรศัพท์ อินเทอร์เน็ต ความเร็วสูงที่รวดเร็วมากขึ้นและครอบคลุมมากขึ้นเรื่อยๆ อีกทั้งการพัฒนาของระบบสาธารณูปโภค การเชื่อมโยงทางกายภาพที่ทำให้การติดต่อกันระหว่างชุมชน เมือง และประเทศที่เชื่อมโยงกันมากขึ้น และสะดวกมากขึ้นทั่วทั้งโลก ปัจจัยเหล่านี้

ทำให้เราต้องมองประเด็นเรื่องความห่างไกลของพื้นที่หรือปัจจัยทางภูมิศาสตร์อันเป็นหลักสำคัญของวิชาภูมิรัฐศาสตร์จึงควรถูกทบทวนและพิจารณาใหม่ว่าการพัฒนาของระบบสาธารณูปโภคเหล่านี้ทำให้รัฐเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร ทั้งในเชิงการพัฒนาเมือง ภูมิศาสตร์เศรษฐกิจ และตัวอำนาจของรัฐเอง

หรืออาจกล่าวได้ว่า เราอาจจะต้องกลับมาย้อนถามถึงประเด็นเรื่องการศึกษาวิชาภูมิรัฐศาสตร์ในปัจจุบันว่า การศึกษาโดยยังใช้เส้นเขตแดนเป็นประเด็นหลักหรือในฐานะที่เป็นประเด็นของการศึกษานั้นยังคงมีประสิทธิภาพในการอธิบายประเด็นความขัดแย้งหรือความร่วมมือระหว่างประเทศอยู่หรือไม่ อำนาจของรัฐที่เคยควบคุมเส้นเขตแดนยังคงมีความเข้มข้นอยู่มากแค่ไหน เส้นเขตแดนยังคงเป็นสิ่งที่มีอำนาจและมีบทบาทสำคัญในการเมืองระหว่างประเทศอยู่หรือไม่ เพราะในโลกปัจจุบันที่ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ การพัฒนาระบบสาธารณูปโภคที่ทันสมัย เชื่อมโยง และครอบคลุมข้ามเส้นเขตแดนจนทำให้กิจกรรมทางเศรษฐกิจ การเคลื่อนย้ายของคน สิ่งของ เชื้อโรค และสิ่งต่างๆ ไม่ได้ขึ้นกับหรืออยู่

ภายใต้อิทธิพลของเส้นเขตแดนอีกต่อไป เราจะมีวิธีการศึกษาเส้นเขตแดน ภูมิศาสตร์ การเมือง หรือความเชื่อมโยงระหว่างประเทศอย่างไร เพื่อจะเข้าใจปฏิสัมพันธ์ที่สลับซับซ้อนเหล่านี้ รวมไปถึงการวางยุทธศาสตร์ด้านการเมืองและเศรษฐกิจในโลกอนาคต

แต่เดิมความเชื่อที่ว่าภูมิศาสตร์เป็นตัวกำหนดโชคชะตา (Geography is destiny) ของรัฐต่าง ๆ อาจจะไม่เป็นความจริงอีกต่อไป¹ เพราะในโลกปัจจุบันการเชื่อมโยงต่างหากที่เป็นตัวกำหนดโชคชะตาของรัฐ นี่คือประเด็นแรกที่ Parag Khanna ได้เสนอข้อชักชวนให้เรามองยุทธศาสตร์การเชื่อมโยงของรัฐใหม่ในหนังสือเล่มใหญ่ของเขา Khanna เสนอว่าในโลกปัจจุบันที่ซึ่งเส้นเขตแดนและคุณลักษณะของอำนาจอธิปไตยที่เคยเข้มแข็งและเป็นเกราะกำบังในการสร้างกำแพงระหว่างรัฐได้เริ่มสั่นคลอนเพราะความสามารถในการติดต่อสื่อสาร ผลพวงจากเทคโนโลยีสารสนเทศ และการพัฒนาของระบบสาธารณูปโภคที่เชื่อมโยงรัฐและภูมิภาคต่าง ๆ ของโลกเข้าไว้ด้วยกัน จนราวกับว่าแผนที่โลกในสมัยใหม่และที่มีในอนาคต อาจจะไม่ต้องระบุเส้นเขตแดนอีกต่อไป แต่สิ่งที่ควรถูกวาดลากบนแผนที่คือเส้นทางการเชื่อมโยงโลกที่ยึดโยงโลกเข้าไว้ด้วยกันผ่านการพัฒนา “สาธารณูปโภค” มากกว่า เส้นที่ควรถูกวาดอยู่บนแผนที่จึงควรเป็นเส้นทางถนนที่เชื่อมโลกทั้งโลกไว้ การเชื่อมของรถไฟ เส้นทางกาซขนส่งทางทะเล การขนส่งทางอากาศ สายใยแก้วนำแสง

(Fiber-optic cable) ได้มหาสมุทร ระบบไฟฟ้า ระบบอินเทอร์เน็ต เป็นต้น เพราะสิ่งเหล่านี้คือสิ่งที่สำคัญมากกว่าในระบบเศรษฐกิจและการเมืองโลกปัจจุบัน สิ่งเหล่านี้ทำให้เกิดความร่วมมือระหว่างประเทศ มันเป็นเรื่องขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจและส่งผลต่อการเมืองและเศรษฐกิจมากกว่าเส้นเขตแดน

Khanna ชี้ชวนเอาไว้ให้เราเห็นภาพของโลกอดีต ปัจจุบัน และอนาคตว่ามันได้พัฒนาและจะพัฒนาไปได้ด้วยความสลับซับซ้อนของสาธารณูปโภค ซึ่งประกอบไปด้วยถนน รถไฟ พลังงานไฟฟ้า สายไฟเบอร์ที่พาดผ่านข้ามโลก ระบบอินเทอร์เน็ตที่รวดเร็วและครอบคลุม เขาเชื่อว่าเรากำลังก้าวเข้าสู่โลกที่เมื่อนั้นจะมีความสำคัญมากกว่ารัฐและห่วงโซ่อุปทาน (Supply chains) เป็นสิ่งที่สำคัญกว่ากองทัพทางทหารอีกต่อไป เพราะเมืองจะเป็นหน่วยที่การเชื่อมโยงพยายามเข้าไปให้ถึง ไม่ว่าจะถนนหรือความเจริญของสาธารณูปโภคต่าง ๆ หนังสือเล่มนี้กล่าวอย่างชัดเจนและตรงไปตรงมาว่าไม่มีการลงทุนใดจะดีไปกว่าการลงทุนในการสร้างการเชื่อมโยง (หน้า 9) เพราะมันช่วยกระตุ้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การติดต่อสื่อสาร การเชื่อมโยงผู้คน ผลลัพธ์ที่ได้ต่อยอดจากการเชื่อมโยงนั้น มหาศาลและส่งผลให้รัฐต่าง ๆ เจริญออกงาม การเชื่อมโยงจะช่วยให้เกิดความร่วมมือและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างมาก

¹ต่อข้อถกเถียงนี้โปรดพิจารณา Madelon Sheff. (2014). *Geography Is destiny: Memories, experiences, opinion*. Bloomington, IN: iUniverse LLC; Robert Kaplan. (2013). *The Revenge of geography: What the map tells us about coming conflict and the battle against fate*. New York: Random House และ John Luke Gallup, Alejandro Gaviria, Eduardo Lora. (2003). *Is geography destiny?: lessons from Latin America*. Washington D.C.: Inter-America Development Bank ประกอบ.

จากชื่อของหนังสือ Connectography เป็นคำศัพท์ใหม่ที่เขาสอนเพื่อให้อธิบายประเด็นให้เราเห็นการมองโลกว่า เป็นไปได้หรือไม่ในโลกปัจจุบันและโลกอนาคตจะเชื่อมโยงกันทางกายภาพอีกครั้งนั้นหมายถึงการที่ในอนาคตอีกร้อยล้านปีจากนี้ไปแผ่นดินส่วนต่าง ๆ ของโลกจะเคลื่อนตัวจนเกิดการเปลี่ยนแปลงการผิวโลก โลกทางกายภาพที่เคยห่างกันอาจจะเคลื่อนตัวเข้าหากันอีกครั้งหนึ่ง หรือเป็นไปได้หรือไม่ที่โลกเราจะถูกเชื่อมโยงด้วยการพัฒนาระบบการขนส่ง พลังงาน หรือการติดต่อสื่อสารที่ไม่มีรอยต่อ (Seamless) ไม่มีจุดสะดุด หรือแม้กระทั่งบางที่เราไม่รู้ตัวเสียด้วยซ้ำว่าการเชื่อมโยงลักษณะดังกล่าวอาจได้เกิดขึ้นแล้วก็เป็นได้ เพราะโลกปัจจุบันเป็นโลกที่สาธารณูปโภคที่เชื่อมโยงโลกได้ทำให้โลกเชื่อมกันอย่างมากแล้ว และเราอาจจะไม่ต้องรอถึงร้อยล้านปีข้างหน้าก็เป็นได้ Khanna จึงเสนอว่าหรือเราอาจจะเข้าใจปรากฏการณ์นี้โดยเรียกมันว่า “Connectography” กระนั้นก็ตาม น่าเสียดายที่เขาเองก็ไม่ได้ให้คำจำกัดความคำดังกล่าวโดยละเอียดในส่วนใดเลยในหนังสือเล่มใหญ่นี้ หากแต่ปล่อยให้ผู้อ่านใช้จินตนาการผนวกกับการเข้าใจเรื่องราวผ่านประสบการณ์การเดินทางของเขามิใช่ไปทั่วโลกเพื่อเข้าใจคำดังกล่าว ว่าโลกของเราได้เกิดการเชื่อมโยงทางภูมิศาสตร์ด้วยสาธารณูปโภคไปแล้ว

หนังสือนี้ไม่เพียงแต่นำเสนอข้อดีที่รัฐจะได้รับจากการเชื่อมโยงกันผ่านตัวอย่างจำนวนมากในหนังสือเท่านั้น แต่หนังสือยังเสนอให้เราเห็นประเด็นที่สำคัญประเด็นหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นผลที่รัฐบาลของประเทศต่าง ๆ อาจนำมาพิจารณานั้นก็คือ ผลจากการเชื่อมโยงจะส่งผลอย่างไรต่ออำนาจรัฐ และรัฐเองจะแสวงหาผลประโยชน์จากการเชื่อมโยงเหล่านั้นให้มากที่สุดได้อย่างไร สิ่งที่รัฐจะทำได้เพื่อทำให้รัฐได้รับผลประโยชน์จากการขยายและพัฒนาของระบบการ

เชื่อมโยงนั้นไม่เพียงแต่การก่อสร้าง การสนับสนุนงบประมาณ การประสานงาน หรือการใช้อำนาจความสะดวกให้เกิดโครงการพัฒนาสาธารณูปโภคเท่านั้น แต่สิ่งที่รัฐบาลอาจทำได้เพิ่มเติมอีกก็คือ การโอนอำนาจ (Devolution) ไปยังพื้นที่ต่าง ๆ Khanna เสนอว่า แท้ที่จริงแล้วการเชื่อมโยงของเมืองผ่านสาธารณูปโภคนั้นทำให้เกิดการโอนอำนาจในตัวของมันเอง เพราะเมื่อเมืองต่าง ๆ ได้รับผลประโยชน์จากการเชื่อมโยง ไม่ว่าจะเป็นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่เป็นผลสืบเนื่อง การขยายตัวของตลาดหรือทุนนิยมในพื้นที่ การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารมากขึ้น มันจะทำให้ชุมชนหรือเมืองนั้นสามารถยืนหยัดได้ด้วยตัวเองมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็ในแง่เศรษฐกิจหรือการต้องการความช่วยเหลือจากรัฐบาลส่วนกลาง การเชื่อมโยงทำให้เมืองนั้นสามารถติดต่อกับโลกภายนอกด้วยตัวของเมืองเองโดยไม่ต้องพึ่งพาส่วนกลางอีกต่อไป ดังนั้นคำถามก็คือรัฐบาลส่วนกลางจะมีการจัดสรรโอนอำนาจเพื่อให้ท้องถิ่นจัดการประเด็นที่เกี่ยวข้องนี้ได้อย่างไร เพราะเมื่อการเชื่อมโยงทำให้เกิดการเชื่อมโยงของชุมชนแล้ว เศรษฐกิจที่ดีขึ้นของเมืองก็จะทำให้เมืองต้องจัดการและหาทางใช้ประโยชน์จากมัน ดังนั้นการโอนอำนาจให้กับเมืองเพื่อให้เมืองสามารถดูแลตัวเองได้นั้นจึงเป็นบททดสอบที่สำคัญของรัฐนั้น

Khanna ตั้งข้อถกเถียงอย่างชัดเจนว่าการโอนอำนาจนั้นเป็นสิ่งที่สำคัญต่อเสถียรภาพของโลกมากเสียยิ่งกว่าประชาธิปไตยเสียอีก (หน้า 65) เพราะประชาธิปไตยมุ่งเน้นแต่เพียงการเลือกตั้งเท่านั้น แต่การโอนอำนาจเป็นการสร้างความมั่นคงทางการเมือง เพราะหากไม่มีการโอนอำนาจให้กับท้องถิ่นเพื่อให้ดูแลประเด็นย่อยต่าง ๆ ในชุมชน ไม่ว่าจะเป็เป็นเรื่องการเมืองของชาติพันธุ์ หรือการจัดการปัญหาท้องถิ่น การจะทำให้เกิดประชาธิปไตยของรัฐ

เลยก็คเป็นเรื่องที่ยาก ดังนั้นหากยังมีการโอนอำนาจ การให้อำนาจกับท้องถิ่นมากเท่าใด ก็จะทำให้เกิด เสถียรภาพมากขึ้นเท่านั้น เพราะในบริบทที่รัฐบน โลกมีความหลากหลาย บางรัฐอาจมีความแตกต่าง ของชาติพันธุ์ ประชากร ขนาดของพื้นที่ ความ แตกต่างเหล่านี้ก่อให้เกิดผลประโยชน์ที่ต้องการที่ แตกต่างกัน ยุทธศาสตร์ที่จะทำให้บรรลุเป้าหมาย ก็แตกต่างกัน ดังนั้นควรที่จะต้องมีการโอนอำนาจให้ รัฐสามารถใช้ประโยชน์ของพื้นที่ของตนเองได้ ด้วยการสนับสนุนจากรัฐส่วนกลางที่สนับสนุนด้านการ เชื่อมโยงไปยังพื้นที่ เขตเศรษฐกิจ หรือกิจกรรมทาง เศรษฐกิจอื่น ๆ อันจะทำให้เกิดการกระจายรายได้ การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ผลประโยชน์ที่จะ กระจายและตกไปสู่หลายฝ่ายมากขึ้นก็จะช่วยให้เกิด ความพึงพอใจ การเลี้ยงตัวเองได้ และทำให้สังคม สงบสุขมากขึ้น

เมื่อมีการถ่ายโอนอำนาจก็จะทำให้เกิดการ หลอมรวมกันใหม่ (Aggregation) (ดูบทที่ 4) เพราะ เมื่อหน่วยอำนาจทางการเมืองใหม่ๆ เกิดขึ้น หน่วย อำนาจเหล่านั้นก็จะพยายามหาทางที่จะแสวงหาผล ประโยชน์ให้กับตนเองผ่านการก่อสร้างการเชื่อมโยง ของระบบสาธารณูปโภค การบูรณาการทางเศรษฐกิจ การเคลื่อนย้ายของแรงงาน หรือการปรองดองทาง การเมือง (Political reconciliation) กระบวนการนี้ Khanna เรียกว่ามันเป็น “พลวัตของการถ่ายโอนและ การหลอมรวม” (Devolution-aggregation dynamic) (หน้า 79) ตัวอย่างเช่นในแอฟริกา ก่อนหน้าที่จักร วรรดินิยมของยุโรปจะเข้ามาสู่ทวีปแอฟริกา นั้น อาณาจักรต่างๆ ในทวีปก็ต่างอยู่แยกจากกัน จนเมื่อ มีการเข้ามาของประเทศเจ้าอาณานิคมก็ก่อให้เกิด กระบวนการพยายามปลดแอกและเรียกร้องเอกราช การพยายามให้ได้กลับมาซึ่งอำนาจอธิปไตย การ เรียกร้องอัตลักษณ์และความเป็นอันหนึ่งอันเดียว

ของกลุ่มคนทำให้เกิดรัฐอธิปไตยใหม่ขึ้นมาจำนวน มากในทวีปแอฟริกา แม้ว่าจะใช้เวลาในการเรียกร้อง และต่อสู้เพื่อเอกราชแตกต่างกันออกไป แต่ ผลที่เกิดขึ้นก็คือในปัจจุบันรัฐกว่าห้าสิบลรัฐที่เป็นรัฐ เอกราชในทวีปแอฟริกา ก็ได้ถือกำเนิดขึ้น ต่อมารัฐ เหล่านี้ได้พยายามที่จะแสวงหาความร่วมมือระหว่าง กันทั้งในแง่การเมืองและเศรษฐกิจ หรือตัวอย่าง ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ก่อนการเข้ามาของ จักรวรรดินิยมในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อาณาจักร ต่าง ๆ ในทวีปก็มีอำนาจเป็นของตนเอง จนเมื่อกระทั้ง การเข้ามาของจักรวรรดินิยมและการต่อสู้จนได้รับ เอกราชและตั้งรัฐอธิปไตยหลังสงครามโลกครั้งที่ สอง รัฐในปัจจุบันก็พยายามแสวงหาช่องทางทาง เศรษฐกิจและการเมืองในการประสานผลประโยชน์ ระหว่างกันผ่านการเชื่อมโยงของสาธารณูปโภคใน ภูมิภาค ปราบกฏการณ์เหล่านี้เกิดขึ้นได้เพราะเมื่อ รัฐเริ่มได้รับเอกราช เส้นเขตแดนที่เกิดขึ้นทำให้รัฐ สามารถกำหนดขอบเขตของอำนาจของตนเองเหนือ ดินแดนเพื่อจัดการและบริหารสาธารณูปโภคซึ่งเป็น สิ่งจำเป็นพื้นฐานของการขับเคลื่อนรัฐ สิ่งนี้ก็เป็น พื้นฐานของการจัดการระดับภูมิภาคเช่นเดียวกัน เพราะรัฐต่างๆ ก็จะพยายามใช้สาธารณูปโภคพื้นฐาน เหล่านี้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาผลประโยชน์ทาง เศรษฐกิจและการเมือง หรืออาจกล่าวได้ว่าก่อนที่จะ มีการรวมกันหรือสร้างความร่วมมือของรัฐ รัฐจะผ่าน กระบวนการการแยกกันอยู่ก่อน ก่อนจะมารวมกัน เมื่อเวลาผ่านไป ความร่วมมือที่เกิดขึ้นจากการเชื่อม โยงของสาธารณูปโภคนี้จึงเป็นทั้งเครื่องมือและ เป้าหมายที่รัฐต่างคาดหวัง มันทำให้เกิดการมองข้าม ความขัดแย้งทางการเมืองหรือที่อาจเรียกว่า “ความ ขัดแย้งที่ถูกแช่แข็งเอาไว้” (Frozen conflicts) (หน้า 83) ไปและมุ่งเน้นที่ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจอันเกิด จากการเชื่อมโยง

หนังสือนี้มีคุณประโยชน์ด้านวิชาการต่อการศึกษาระดับนานาชาติ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ธุรกิจระหว่างประเทศ การขนส่งระหว่างประเทศ เศรษฐกิจการเมืองระหว่างประเทศ และภูมิรัฐศาสตร์ Khanna ได้เสนอประเด็นที่เชื่อมโยงและสลับซับซ้อนเอาไว้ในหนังสือที่หนาเล่มนี้ที่น่าสนใจ พร้อมทั้งเสนอตัวอย่างจากทั่วทุกมุมโลกเอาไว้อย่างมากเขาเสนอให้เห็นภาพที่ดีของการเชื่อมโยงของโลก กระนั้นก็ตามเขาไม่ได้ฉายภาพอีกด้านซึ่งอาจจะเป็นผลพวงที่เกิดจากการเชื่อมโยง หนังสือเล่มนี้จึงยังมีพื้นที่ขนาดใหญ่ให้ผู้อ่านได้มีปฏิสัมพันธ์ทางความคิดในการหาเหตุผลหรือข้อมูลเชิงประจักษ์มาได้เถียงกับข้อเสนอหลักของงานเขียนนี้ได้โดยตลอดทั้งเล่ม หนังสือนี้ยังทำให้เราต้องขบคิดด้านวิชาการต่อการสอนวิชาภูมิรัฐศาสตร์ การเมืองระหว่างประเทศ และเศรษฐกิจการเมืองระหว่างประเทศ ว่าเส้นเขตแดนของรัฐยังคงมีอำนาจอยู่จริงหรือไม่ รัฐได้สูญเสียอำนาจอธิปไตยในการควบคุมเส้นเขตแดนและการทำงานของทุน การเคลื่อนย้ายของคนและทรัพยากรข้ามพรมแดนหรือไม่และที่สำคัญก็คือ การขนส่งระหว่างประเทศและการพัฒนาระบบสาธารณูปโภคเป็นประเด็นที่ควรได้รับการศึกษาในสาขาการเมืองระหว่างประเทศและการพัฒนาระหว่างประเทศในฐานะที่มันเป็นสิ่งที่น่าสนใจ การพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน รัฐ และระดับภูมิภาค ความเชื่อมโยงของผลกระทบเหล่านี้ส่งผลให้รัฐต้อง

ปรับตัวอย่างไรในระบบเศรษฐกิจของศตวรรษที่ 21 รัฐควรโอนอำนาจหรือจัดสรรความสัมพันธ์เชิงอำนาจกับหน่วยงานในเมืองหรือพื้นที่ต่าง ๆ อย่างไรเพื่อให้ทุกพื้นที่สามารถใช้ประโยชน์จากการเชื่อมโยงซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่สำคัญและมีประโยชน์ทางเศรษฐกิจนี้

อย่างไรก็ดีผู้ที่อาจจะมีความเห็นต่อด้านไม่เห็นด้วย หรือตั้งข้อสงสัยหรือสังเกตต่อโลกาภิวัตน์หรือการพัฒนาของโลกอาจมีความรู้สึกที่ไม่ดีต่อหนังสือเล่มนี้ Khanna กล่าวอย่างตรงไปตรงมาว่าพวกผู้คนต่อต้านทุนนิยม ต่อต้านเทคโนโลยี และต่อต้านโลกาภิวัตน์เป็นผู้ที่แพ้เสมอ (The “anti” movements - anticapitalism, antitechnology, antiglobalization - always lose) (หน้า 381) เพราะบุคคลกลุ่มนี้เป็นพวกที่ไม่มองการณ์ไกล เพราะมุ่งต่อต้านประเด็นขี้บ่นและไม่ได้มองภาพรวมของระบบทั้งหมด ข้อเสนอของ Khanna ที่สนับสนุนการทำงานจากระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยม การขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยการพัฒนาระบบสาธารณูปโภค การสร้างความเชื่อมโยงระหว่างกันของพื้นที่เชิงเศรษฐกิจและกลุ่มผู้ผลิตต่าง ๆ เป็นข้อเสนอและมุมมองที่เขามองว่ามันจะช่วยให้โลกดีขึ้น เขามักสนับสนุนข้อถกเถียงของเขาด้วยการอ้างถึงคำพูดของผู้นำหรือการศึกษาที่สนับสนุนการทำงานจากระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมและผลพวงที่ดีจากโลกาภิวัตน์ รวมไปถึงเสนอกรณีศึกษาที่ประสบความสำเร็จ มากกว่าการทำให้เห็นภาพที่ตรงกันข้ามกัน

แม้ว่าหนังสือนี้จะไม่ใช่หนังสือที่ถกเถียงด้านทฤษฎี หรือนำเสนอโดยละเอียดในเรื่องกรอบความคิดใหม่ที่มีการอธิบายกรอบความคิดหรือคำที่เราเลือกนำมาเป็นชื่อหนังสือ แต่หนังสือนี้ก็หนังสือที่ควรค่าเล่มหนึ่งกับนักวิชาการ นักยุทธศาสตร์ นักธุรกิจ หรือผู้ที่สนใจประเด็นเรื่องการเชื่อมโยงระดับชุมชน รัฐ ภูมิภาค และระดับโลก เพราะมันช่วยสร้างภาพให้เราเห็นความเชื่อมโยงของภูมิภาคและประเด็นต่าง ๆ และอาจจะเปิดเวทีการถกเถียงให้เรา รู้สึกคัดค้านหรือไม่เห็นด้วยอยู่ในใจตลอดทั้งเล่ม ซึ่งนั่นเป็นสิ่งที่ดีจากการอ่านหนังสือเล่มใหญ่เล่มนี้

Narut Charoensri
School of International Affairs
Faculty of Political Science and Public Administration,
Chiang Mai University
Chiang Mai, 50200

นฤตม์ เจริญศรี
สำนักวิชาการระหว่างประเทศ
คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จ.เชียงใหม่ 50200
narut.c@cmu.ac.th